

ՕՐԵՐԼԵՆԵՐԸ

Վ Է Գ

Քրեկ: Բազէնի

III

Առաջին ընտանեկան ժողովը

Ժամը դանդաղութեամբ հետեց զանգի ձայնին որ նրան հանչում էր: Այդ վայրկենին ամեն ինչ նրա համար ուրախութիւն էր: Տարիներից յետոյ վերստին նրա առաջ բացւում էր բնակութեան, աշխատանքի և երջանկութեան մի աշխարհ: Կուրծքը լի էր անուշ յուզմունքով և մտքերը դառնում էին նրա գլխում, ինչպէս ձկների մի խումբ, որոնք անցնում են ջրի մակերևոյթից, մինչդեռ ուրիշները վարից հետևում են նրանց: Եւ այդ վերջիններն էին ընտանեկան կեանք, հառարակական դերի իր բոլոր յարմարութիւններով, երբ նա կը կարողանայ գեղեցկացնել, մեծացնել ամեն ինչ իր շուրջը: Զրպէժի մօտից ծառուղիով անցնելիս նա քնքոյշ զգացմունքով դիտում էր իրանց տունը, հայրական տունը: Նա պատկառանքով բարձրացաւ սանդուղքի աստիճանները, յիշելով՝ որ պապն է շինել այդ, որին և պատկանում է ամբողջ կալուածը, բացի տախտակի դռնաբանից և աշխատանոցից:

Տան մի ճակատից միւսը տանող միջանցքը կտրելով՝ նա բաց արեց վերջին դուռը դէպի ձախ: Սեղանատունը միակ սենեակն էր, որ ժողէֆ Օրերլէի ճաշակի և ցուցմունքների համեմատ «վերանորոգւած էր»: Մինչդեռ դահլիճում, բիլիարդանոցում և միւս սենեակներում երևում էին պապի բերած կահկարասիներ Ուտրեխտի դեղին կամ կանաչ մախմուրով պատած, և ակաժուրի փայտից շինած: Դրա հակառակ ժողէֆ Օրերլէի ճաշակը, կամ ինչպէս ինքն էր ասում իր ստեղծած

գործութիւնը աչքի էր ընկնում գծերի կատարեալ բացակայութեամբ: Գոյնը բռնում էր ոճի տեղ: Պատերը ծածկուած էին թղկենու շերտաւոր նուրբ տախտակներով մոյգ կապոյտ, մուգ շուշանագոյն սեղ-տեղ, մոխրագոյն, մուգ-վարդագոյն, որոնք բարձրանում էին մինչեւ յարկի կէսը: Վերևում առաստաղի ներկած գերանների հետ միանալով չորս քառակուսիներ, զարդարուած պատկերներով ներկայացնում էին իրիս, միաթերթ վարդեր, կարմիր շուշան, աղաւնաբօտ: Ամեն տեղ, ուր այդ հնարաւոր էր, ուղիղ գիծը զոհ էր բերուած: Դռների ցցուած մասերը ձևացնում էին այնպիսի գալարուող գծեր, որոնք լիանի ցօղունների պէս չգիտես ինչու իրարից փախչում էին խելայիցօրէն: Լայն լուսամուտների շրջանակները ալիքաձև գալարների ունէին: Եղենու ոլորուն փայտից շինուած աթոռները բերուած էին Վիեննայից: Ամբողջը որոշ բնաւորութիւն չունէր, այլ մեղմ լոյսի մի հմայք, և բուսական աշխարհի նմանողութիւն: Կարծէք մի ջահիլ ու երջանիկ ամուսինների սեղանատուն լինէր այս:

Սովորական չորս սեղանակիցները, որ ժանը պիտի տեսնէր այնտեղ ուրախութեան այս պատկերին չէին համապատասխանում. նրանց ու սեղանատան զարդերի մէջ ներդաշնակութիւն չկար: Նրանցից իւրաքանչիւրը անխախտ կերպով բռնում էր նոյն տեղը, բառակուսի սեղանի շուրջը, համաձայն փոխադարձ խորին հակակրօնական ու համակրօնական:

Լուսամուտից դէպի ձախ տիկին Մոնիկ Օրբելէն էր, բոլորովին մօտիկ շեղակուտուր փեղկերին, որոնք արտացոլում էին նրա թիկոնքին, իրանց ստուերագծերով: Բարձրահասակ ու նիհար այդ կինը իր գունատ դէմքով, որ ժամանակին լիքն էր եղել ու թարմ, իսկ այժմ կնճռոտ ու վտիտ, այնպիսի արտայայտութիւն ունէր, որ կարծես շարունակ լսում է մի հատիկ խօսք. «Դու մեղաւոր ես»:

Երբ նրա կարճատես, բայց խիստ անուշ աչքերը անցողակի դառնում էին նոր հիւրին, միևնոյն ժամանակ նրա շրթոնքների վրայ երևում էր մի եթերային ժպիտ, պատրաստ էր վայրկենապէս քաշուել ու անյայտանալ: Նա երկար էր նայում միայն այն ժամանակ, երբ արդէն գիտէր, որ ոչինչ նրան յետ չի մղի կամ արհամարհի: Այն ժամանակ նրա հայեացքի մէջ կարելի էր տեսնել մի պայծառ մտածողութիւն, խիստ բարի սիրտ, որ դեռ ընդունակ էր յափշտակութիւնների և երիտասարդական յոյզերի:

Անհող մանկութիւնը նրան բնաւ չէր պատրաստել այն դերի համար, որ ապագայում վիճակուեց նրան: Այն ժամանակ

նա կոչուած էր Մոնիկ Բեհլեր, Օրերնէի հինաւորաց Բէհլեր ընտանիքից: Հայրական տան բարձրութիւնից, որ փոքրիկ քաղաքի ամրութիւնների վրայ իշխում էր եռանկիւնի կտուրով՝ նա տեսնում էր իր առաջ անհուն դաշտը: Պարտէզը՝ ուր նա խաղում էր, լի էր տանձենիներով, մշտադալար, խաչուած մացառներով, սրափուշ ծաղիկներով, ու միայն մի երկաթեայ ցանցով էր բաժանուած հասարակաց զբօսավայրից, որ հաստատուած էր հին պարիսպների տեղում: Այսպիսով մանուկ օրերից նրա հոգում ամեն օր տալաւորում էր Ալզատի պատկերը և այս հայհոգում ամեն օր ժամանակ այնպէս երջանիկ էր իր գեղեցիկութեամբ, իր խաղաղութեամբ, ազատութեամբ, իր գիւղերով որոնց անունները նա գիտէր, որոնց խաղողի ողկոյնները ցաք ու ցրիւ արտերի մէջ նա կարող էր նկատել: Սրանցից դուրս Մոնիկ Բէհլերը ուրիշ ոչինչ չգիտէր: Միայն ապրին մի անգամ երկու ամսով նա իւրայինների հետ հեռանում էր Օրերնէից, գնում էր Հէյդենբուրգ Սէնտ-Օդիլի անտառներում ամառն անցկացնելու: Մի անգամ նա առիթ էր ունեցել անցնել Վոփ լեռներից իր ամուսնութիւնից մի տարի առաջ Դոմերսմի ուխտ գնալու համար Լոթարինգիայում: Այդ առթիւ նա երեք օր յափշտակութեան մէջ էր: Եւ տիկին Օրերլէն միշտ յիշում էր այդ երեք օրը որպէս իր կեանքի ամենաանխառն ուրախութեան ժամանակ, որի մասին նա ասում էր՝ «Իմ ճանապարհորդութիւնը Ֆրանսիայում»: Նա ֆրանսիացի էր նոյն միամիտը: Այդ հէյմի իր մենաւորութեան մէջ նա պահպանել էր մանկութեան թեթեւ յոյզերը, միևնոյն ժամանակ անկեղծութիւնը և իր երկրի, նրա ընտանիքների համար մի տեսակ գաղտնի ու յանդուգըն սէր, որ յատուկ է ջահիլ աղջիկներին: Տեսնելով թէ ինչպէս իր ամուսինը յաջում է Ալզատի գերմանական կուսակցութեանը, նա տանջուել էր աւելի քան մի ուրիշը կը տանջուէր ալզատուհու իր վիրաւորուած հպարտութեան և մանաւանդ իր մայրենի սիրոյ համար: Իր գաւազները հեռացնում էին նրանից նոյն պատճառով, որով նա ինքը հեռացած էր իր ամուսնուց: Իր ճակատի կնճիռներից իւրաքանչիւրը կարող էր մի անուն ունենալ, և ցաւ, որ ակօսել էր նրանց, և՛ արհամարհուած բարութիւն, և՛ անօգուտ ֆրանցած հոգացողութիւններ, և՛ հայրենիքի անարգանք, և՛ անջատուած իր գաւազներից, ինչպէս և ունայնութիւն սիրոյ այն գանձի, որ նա կուտել էր նրանց համար իր ամբողջ կեանքի ընթացքում թէ որպէս աղջիկ և թէ որպէս ջահիլ կին: Սրտի դառնութիւնը էլ աւելի մեծանում էր նրանով, որ տիկին Օրերլէն շատ լաւ գիտէր ամուսնուն առաջնորդող շարժառիթները: Ամուսինն այդ լաւ հասկանում էր և

իրան ստորացած էր զգուժ այս վկայի առաջ առանց կարողանալու նրան մեղադրել և որին չէր էլ կարող չյարգել: Նրա համար այս կինը մարմնացումն էր այն դատի, որ ինքը ժըխտել էր: Եւ միշտ երբ ինքն իրան արդարացնելու կարիք էր զգում, և դա յաճախ էր պատահում—նա իր կնոջն էր դիմում, և նրա լուռ յանդիմանութեան առաջ, դարձեալ նրա վրայ էր զայրանում: Քսան տարուց ի վեր և ոչ մի անգամ նա չէր կարողացել կնոջ շրթունքներից կորզել մի խօսք յօգուտ Աղասի գերմանացման:

Ոյժի առաջ ընկճուող այս թոյլ կինը, սակայն չէր հաշտուում իրողութեան հետ: Նա իր ամուսնուն հետևում էր գերմանացի հասարակութեան մէջ և այնտեղ իրան այնպիսի արժանապատուութեամբ էր պահում, որ ամենքը հասկանում էին նրա բռնած դիրքը, բայց և ոչ ոք չէր կարողանում դրա համար նրա դէմ ոխ պահել: Այսպիսով նա կարողանում էր ոչ միայն արտաքին վայելչութիւնը պահպանել այլև իր ներքինն զգալ տալ: Զաւակներից զատուած այս մայրը, սակայն անբաժան էր իր ամուսնուց: Նրանք պահում էին դեռ միևնոյն սենեակում ամուսնական զոյգ անկողինը: Նրանք մշտական ընդհարումներ ունէին, մերթ լւին մի կողմից և մերթ բուռն ու սուր երկու կողմից: Օրերէն գիտէր, որ ամուսինը ատում է իր զաղտնատեսութիւնը և իր դատելու եղանակը, բայց և նա հաւատացած էր, թէ ինքը չէ միշտ մեղաւորը: Այժմ, երբ երեսնները մեծացել էին նա մտածում էր, թէ պէտք էր լինի գերազանցօրէն կարևոր որոշումներ անել նրանց համար, և որ իր երկարատե համբերութիւնից և այնքան զիջողութիւններից յետոյ նա գուցէ իրաւունք ունի խօսել և իր ձայնը լսել տալու:

Նրա աջ կողքին միշտ տեղ էր բռնում պապը, Ֆիլիպ Օրերէն: Քսանի տարուց ի վեր հացից մի հինգ բոպէ առաջ սեղանատան դուռը բացւում էր, և ծերունին ներս էր մտնում յենուած իր սպասաւորի ձեռքին, աշխատելով քայլել ուղիղ, հագնուած մուգ բրդի թխագոյն զգեստ, կարմիր ժապաւէնը կոճկատեղին, զլուխը յոգնած ու կախ, արտևանդնները համարեա վախ, իսկ դէմքը ուռած ու արիւնալի: Նրան նստացնում էին մոխրագոյն ծածկոցով պատած ափանջաւոր բազկաթոռի մէջ յետոյ կապում պարանոցից իր անձեռոցիկը: Եւ նա սպասում էր մէջքը բազկաթոռին յենուած, սեղանի վրայ գնելով մոմի պէս գունատ ձեռները, որոնց վրայ երևում էին արիւնատար կապոյտ երակները: Երբ սեղանակիցները գալիս էին, Ժողեֆ Օրերէն սղմում էր նրա ձեռքը, Լիւսիէնը նրան համբուրում էր թեթեալի և մանկական ձայնով մի շարք բա-

ներ ասում: Տիկին Օբերլէն կռանում էր և նրա ճակատին դրօշմում էր իր հաւատարիմ շրթունքները: Ծերունին շնորհակալութիւն էր յայտնում նայելով թէ ինչպէս նա նստում մինչդեռ է, միւսներին էր նայում: Յետոյ նրանք երկուսով խաչակնքում էին երեսները, հին Ալզասեան սերնդից այս միակ աղօթողները: Եւ ապա այս լուկեաց ու գթոտ հարեանուհին, որ ճանաչում էր ծերունու ճաշակը, նրան ճնշում պատճառող որոշ թուլութիւնները, որ դիտէր կանխել նրա ցանկութիւնները, բաժին էր տալիս ծերունուն, և նա սկսում էր ուտել դանդաղութեամբ, դժուարութեամբ շարժելով իր ծնօտի ձգուած ջիւերը: Իր խոհուն գլուխը՝ միշտ յենուած բազկաթոռին, տակաւին հսկում էր աւերուած մարմնի մէջ: Այդ գլուխը, մի բեմ էր, որտեղից մի հատ մարդու հաճոյքի և ցաւի համար անցնում էին նրանց նախահայրերը, որոնց անունները տալիս էին իր առաջ, նա չէր խօսում, բայց յիշում էր:

Երբեմն նա հանում էր իր գրպանից աշակերտական մի քարետախտակ և մի մատիտ, և նա գրում էր անհաստատ տառերով երկու երեք բառ, տալիս էր կարդալու իր հարեանուհուն: Այստեղ տախտակի վրայ նա սովորաբար ուղղում էր մի սխալ ասուած բան, յիշեցնում էր մի մոռացուած տարեթիւ ընդունում կամ ժխտում էր սեղանի միւս ծայրին արտասանուած խօսքեր: Յաճախ իր ծանրացած արտեանունքների թարթելուց իմանում էին որ նա հետաքրքրուած է, կամ յուզուած: Բայց դա միայն մի վայրկեան: Կեանքը վերստին թաղւում էր բանտի խորքը, որի փականքը նա ի զուր էր փորձել տեղահան անել: Գիշերը նորից իջնում էր արտայայտուելու անկարող նրա մտքի վրայ: Ջնայելով որ այս բոլորը սովորական էր սեղանակիցների համար, այնուամենայնիւ ցաւի և աւերածի այս տեսարանը քարի պէս ծանրանում էր ընտանիքի անդամներից իւրաքանչիւրի սրտի վրայ: Օտարները, որոնց վրձնակում էր մի երեկոյ սեղանակից լինել Օբերլէ ընտանիքին, այդ ծանրադրութիւնը այնպէս չէին զգում, որովհետեւ այդպիսի օրերում ծերունին ճիգ չէր անում փշրելու մահուան և խաւարի այն շղթան, որ ճնշում էր նրան: Ժողեֆ Օբերլէն մինչև վերջին տարիները պէտք էր համարում ներկայացնել իր հիւրերին հօրը. բայց մի օր վերջինս գրեց քարետախտակի վրայ հետեւեալը. «Ո՛հ դքի մի ներկայացրու ինձ, մանաւանդ հի մի գերմանացու. թող բարեկէս ինձ և այդքանը բաւական է»: Որդին պահել էր սակայն ամեն երեկոյ տան ծերունի պետին իր գործարանի ընթացքից տեղեկութիւն տալու սովորութիւնը. այս եսասէր մարդի կողմից սա մի յուզիչ միտք էր:

Ճաշից յետոյ՝ երբ մայր ու աղջիկ անցնում էին սալոնը, նա ծխելով պատմում էր հօրը վերջին պոստով ստացուած թղթերի, ուղարկուած ապրանքի, գնուած ծառերի մասին: Չնայելով որ Ֆիլիպ Օրերլէն միայն դրամագլխով էր մասնակից իր հիմնած արդիւնագործութեանը, այնուամենայնիւ նա ինքն իրան երեակայում էր դեռ խորհրդատու և վարիչ: Նա ուզում էր խօսել թիկնինների, սօճիների, եղևինների և կաղնիների մասին, որոնց մթնոլորտում նա անց էր կացրել յիսուն տարի: Նա սիրում էր այդ «խորհրդակցութիւնը» ինչպէս կոչում էր նա, երեկոների այդ զրոյցը, որպէս միակ վայրկեանը ամբողջ օրուայ, երբ նա ինքն իր աչքին դառնում էր ուրիշների կեանքում դեր խաղացող մի մարդ: Դրանից դուրս նա ոչ այլ ինչ էր, եթէ ոչ մի համր և շարժուն ստուեր, որ քննում էր իր տան անցած դարձածը և որ հազիւ երբեմն ասում էր իր վճիռը:

Որդին մի խոշոր հարցի վերաբերմամբ նրա հետ անհամաձայն էր: Սեղանի վրայ նստած ուղիղ հօր դէմ ու դէմը, ժողեֆ Օրերլէն կարող էր ի հարկին ձևացնել, թէ ինքը խօսում է կնոջ և աղջկայ հետ. նա կարող էր չտեսնելու տալ թէ ինչպէս անհամբերութիւնից դողդողում են հօր մատները, կամ ինչպէս նա գրում է տիկին Օրերլէի համար: Բայց նա այն մարդկանցից չէր, որոնք խոյս են տալիս իրանց համար դառն խնդիրներից: Ինչպէս բոլոր այն մարդիկ, որոնք իրանց կեանքում առիթ են ունեցել մի ծանր վճիռ կայացնել և այդ արել են հոգու խորին յուզմունքով, նա շարունակ վերադառնում էր նոյն գերմանական հարցին: Ամեն ինչ նրա համար առիթ էր այդ հարցը վերսկսելու, և՛ գովասանքները, և՛ յանդիմանութիւնները, առաւօտեան թերթերի հաղորդած մանր լուրերը կամ խոշոր քաղաքական անցքերը, ցրիչի բերած մի բաց նամակը, Հանովերից, կամ Դրեզդէնից ստացուած տախտակի պատուէրը, Լիւսիէնի արտայայտած ցանկութիւնը ներկայ լինել մի պարահանդիսի: Նա կարիք էր զգում ինքն իրան փառաբանել իր արածի համար, ինչպէս յաղթուած այն զօրապետները, որոնք բացատրում են իրանց պարտութիւնը այսպէս կամ այնպէս վարուելու անհրաժեշտութեամբ: Իր հարուստ հոգու բոլոր ոյժերը նա գործ էր դնում խղճի այդ խնդրի վրայ, որ նա համարում էր վաղուց լուծած, որը վճճի պատճառ չէր դառնում ոչ ծերունու կողմից և ոչ էլ այն ճնշուած ու ինքն իրան լուրթեան դատապարտած կնոջ կողմից:

Միայն Լիւսիէնն էր, որ քաջալերում և պաշտպանու էր հօրը:

Նա այդ անում էր ջահիլներին յատուկ վճռականութեամբ, որոնք դատում են առանց խնայելու ծերերի ցաւոտ սիրտը, նրանց յիշողութիւնները, անցեալի հմայքը և առանց հասկանալու իսկ այս բոլորը, որ նրանց թւում է մեռած և լոկ խելքի ենթակայ: Նա քսան տարեկան էր, խիստ հպարտ, բայց անկեղծ բնաւորութեամբ, միամիտ հաւատով դէպի իր անձը, և անզուսպ խառնուածքի տէր. գեղեցկութեան հոչակ ունէր որ միայն կիսով չափ էր ճշմարիտ. բարձրահասակ և հոյեակապ ինչպէս մարդ, նա հօրը նմանում էր լայն դիմադծերով, որ յատուկ է ալզաստան տիպին, և գիրանալու հակամէտ էր երեւում: Մարմինը կատարելապէս ձեւակերպուած էր և փարթամ, այնպէս որ նրան առաջին անգամ տեսնողները համարում էին մի ջահիլ կին և ոչ աղջիկ: Նրա գէմքը չափազանց բաց էր և դիւրաշարժ:

Ժպտալիս՝ և՛ նրա աչքերը, որոնք աւելի փոքր էին ու նուազ կանաչագոյն քան իր եղբօրը, և նրա բերանը ընդունում էին երկարաւուն ձև: Եւ երբ նա ականջ էր դնում՝ հետեւելով որեւէ խօսակցութեան, աչքերում կարելի էր կարդալ նրա միտքը: Նա քիչ անգամ էր երազում: Նրա աշխարհիկ յիշողութիւնները, իր կայտառ բնաւորութիւնից դուրս, վերագրելի էին նրա մի այլ հմայքին, նրա գէմքի ու կարմիր շրթունքների աննման դոյնին դալուկ փայլով շէկ մազերին: Բոցագոյն խոպոպներով զարդարուն այդ մազերը այնքան հարուստ և այնքան ծանր էին, որ կոտրում էին սառափի սանտրերը, դուրս պրծնում քորոցներից և քաշ ընկնելով դէպի յետ, նրան ստիպում էին բարձր պահել գլուխը, ողողելով ճակատը լոյսի ցօլքերով, իսկ ծոծրակի վրայ կազմելով մի ոսկեգօծ ծալք: Այս բոլորը Լիւսիեն Օբերլէին տալիս էր մի հպարտ աստուածուհու գլխի կեցուածք: Իր բեռի Ուրլիսը նրան ասում էր ծիծաղելով՝ քեզ համբուրելիս ես կարծում եմ թէ դեղձ եմ համբուրում: Նա լաւ էր քայլում, և հմուտ էր գնդախաղի մէջ. նա մանաւանդ շատ լաւ լողում էր և յաճախ Բադեն-Բադենի թերթերը տպել էին նրա անուան սկզբնատառերը այն յօդուածներում ուր նրանք հոչակում էին Վեր լաւագոյն լողացողները:

Ֆիզիքական այս դաստիարակութիւնը նրան արդէն հետացրել էր իր մօրից որ թէև զբօսանքի խիստ սիրահար էր, բայց միջակ քայլող: Կային և ուրիշ պատճառներ, որոնք այս մայր ու աղջկան անդարձ կերպով բաժանել էին իրարից խորապէս: Եւ դա աղջկայ ստացած դաստիարակութիւնն էր Միւնդենբերգի գիշերօթիկ վարժարանում, որ գիտական, հանդիսաւոր ու իմաստակ, աւելի ցրուած՝ և նուազ կրօնական. մինչդեռ մայրը

դաստիարակուել էր մասամբ Օրերնէում, մասամբ Ստրասբուրգի Միւնսթեր փողոցի Աստուածամօր կոյսրի մօտ: Բայց ամենից աւելի նրանց բաժանողը նրանց միջավայրը և յարաբերութիւններն էին: Լիւսիւնը հօր պէս փառասէր և նրա պէս դէպի յաջողութիւններ ձգտող, բոլորովին դուրս մնացած մօր աղդեցութիւնից, եօթ տարի շարունակ յանձնուած գերմանացի վարժուէիների, ամենից երես տուած, մէկ տեղ շնորհիւ իր ընաւորութեան հմայքի, ուրիշ տեղ քաղաքական պատճառներով, կամ նրա հոգին անգիտակցաբար փոխելու միտումով—հին ալղասցիներից բոլորովին տարբեր յատկութիւններ էր ձեռք բերել: Տուն վերադառնալով, նա էլ չէր հասկանում իր ցեղի և իր ընտանիքի աւանդութիւնները: Նրա համար բոլոր նրանք որոնք պաշտպանում էին իրերի նախկին կացութիւնը կամ ցաւում նրանց համար, ինչպէս մայրը, քեռին և իր պապը—մի անցած շրջանի և անխորհուրդ կարծիքների ներկայացուցիչներ էին: Եւ նա իսկոյն անցաւ հօր կողմը միւսների դէմ: Բայց նա տառապում էր և տխրում տեսնելով բոլորովին մօտիկ իրան այս կարգի մարդկանց, որ Միւնսթերի ամբողջ դպրոցը ինչպէս և իր շրջանի ծանօթները Բադեն-Բադենում և Ստրասբուրգում համարում էին յետադէմ: Երկու տարի էր, ինչ նա ապրում էր հակասութիւնների մթնոլորտում: Դէպի իւրայինները՝ նա իրար հակառակ զգացմունքներ էր տածում: Այսպէս օրինակ, նա իսկապէս սիրում էր մօրը, միւսնոյն ժամանակ խղճում, որ նա պատկանում է մի դատապարտուած սերնդի, ինչպէս մի անցած դարի: Նա սրտակիցներ չունէր: Ժանը, իր եղբայրը, արդեօք կը հասկանար նրան: Նա անհանգիստ էր նրա գալստեան առթիւ, ինքը նրան միանգամայն անծանօթ էր, միւսնոյն ժամանակ սէր էր փնդում, և յօգնած էր ընտանեկան կռիւներից. յոյս ունէր նաև որ Ժանը նրա կողմը կը բռնէր, և կը դառնար նրա համար մի յենարան, մի նոր փաստ: Ահա թէ ինչձիւ, նա և՛ շտապում էր տեսնել եղբօրը և՛ երկիւղ էր կրում: Հայրը նրան հաղորդել էր Ժանի հետ ունեցած իր խօսակցութիւնը: Եւ նա պատասխանել էր, համարեա ճշալով՝ «Ենորհակալ եմ, որ եղբօրս տալիս ես ինձ»:

Նրանք չորսով նստել էին սեղան, երբ ներս մտաւ երիտասարդը:

Երկու կանայք, որոնք իրար դէմ տեղ էին բռնել լուսամուտից թափուող լոյսի տակ, գլուխները դարձրին, մէկը մեղմիւ և ախպիսի ժպիտով, որ կարծես ուզում էր ասել: «Ա՛խ ինչպէս հպարտ եմ ես իմ զաւակով»: Միւսը յետ ընկած աթոռի թիկունքին, շրթունքները կիսաբաց, հայեացքը քնքոյշ,

ասես մտնողը իր նշանածը լինէր, նրան դուր գալու ցանկութեամբ բռնուած և վստահ, որ դուր կը գայ ասաց բարձրածայն. «Արի այստեղ, նստիր ինձ մօտ, սեղանի ծայրին: Նայի՛ր, ես գեղեցկացրել եմ ինձ քո պատուին»: Եւ նրան համբուրելով՝ աւելացրեց ցած ձայնով՝ «Տէր Աստուած, ի՛նչ լաւ է, երբ կարող ես մի ջահիլ ժարդու բարեւ ասել»: Երիզներով մէջ ընդ մէջ զարդարուած իր կապոյտ մետաքսեայ կորսածի մէջ նա գիտէր աչքի դուրեկան դառնալ: Նա խիստ ուրախ էր տեսնելով եղբօրը, որի վրայ նախընթաց օրը, երբ ինքը Ստրաստրուդ էր մեկնում, հազիւ կարողացել էր աչք ձգել. Ժամը նրան շնորհակալութիւն յայտնեց իր սիրալիր ու երջանիկ հայեացքով և նստեց սեղանի ծայրին մօտ և քրոջ մէջտեղը և բաց արեց իր անձեռոցիկը: Մօտեցաւ սպասաւոր Վիկտորը, ալգասեան մի գէլդացու որդի, լուսնի պէս կոլոր դէմքով, փոքրիկ աղջկայ աչքերով, որ միշտ վախենում էր մի բան սխալ անել, մօտեցաւ նրան կերակրով լի ամանը ձեռքին, երբ Ժողեֆ Օբերլէն, նշանակելով ինչ որ իր ծոցատետրում, քաշեց իր երկու ֆալորիտները և ասաց.

—Տեսնում էք Ժամ Օբերլէին, հայր, Մհնիկ և դու, Լիւսիէն. նրա մասին ձեզ նորութիւն ունիմ հաղորդելու: Ես թոյլ տուի նրան ապրել Ալշէյմում վերջնականապէս և դառնալ փայտավաճառ:

Երեք դէմքեր միանգամից կարմրեցին: Նոյնիսկ Վիկտորը տերևի պէս դողալով՝ յետ քաշեց ամանը:

—Միթէ, ասաց Լիւսիէնը, որը չէր կամենում մօրը ցոյց տալ, թէ ինքը արդէն գիտէ այդ. միթէ նա չպիտի վերջացնի պաշտօնի թիկնածութեան համար նշանակուած ծառայութիւնը.

—Ոչ.

—Իր կաժաւոր զինուորութիւնից յետոյ ուրեմն նա յետ կը գայ այստեղ ընդմիշտ:

—Այո, ընդ միշտ մեզ հետ:

Երբեմն յուզմունքի երկրորդ վայրկեանը աւելի անտանելի է, քան առաջինը:

(Գլ շարունակութիւն)